

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ СЦЕНІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ АКТОРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

CRITERIA, INDICATORS AND LEVELS OF FORMATION OF STAGE SKILLS OF FUTURE ACTORS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

У статті проаналізовано та визначено критеріїв, показників та рівнів сформованості сценічної майстерності акторів у процесі професійної підготовки. Автором з'ясовано сутність концептів «критерій» (конкретна ознака, на підставі якої здійснюється оцінка рівня сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів, ця ознака може виражатися через когнітивний, процесуальний (діяльнісний або технологічний) чи особистісний складники), «показник» (характеристика формування якості або властивості, специфічних ознак досліджуваного об'єкта) та «рівень» (ступені якості досягнення, сформованості сценічної майстерності). Визначено, що сценічна майстерність майбутніх акторів може виражатися через такі критерії та відповідні їм показники: **ціннісно-орієнтаційний (аксіологічний)** – цінність мистецтва, умовленість, усвідомленість, професійні інтереси; **пошуково-когнітивний критерій** – термінологічний, знаннявий, діяльнісний, творчий; **діялісно-технологічний або виконавський** – діагностичний, технологічний, позааудиторна діяльність, комунікаційний показник; **прогностично-рефлексивний критерій** – здатність до самооцінки, сформованість вміння вникати у зміст, здатність планувати діяльність, здатність прогнозувати емоційні реакції, вміння аналізувати; **особистісний критерій** – емпатія, толерантність, рефлексія, стратегія. Автором виокремлено достатній, основний та високий рівні сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів. Аналіз критеріїв, рівнів та показників сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів у процесі професійної діяльності здійснено з позиції праксеологічного підходу під яким автор розуміє норми, принципи, структуру й закономірності організації ефективної діяльності, спрямовану на вдосконалення життєдіяльності та вирішення основних завдань, оскільки праксеологічний підхід враховує такі важливі аспекти професійної підготовки майбутніх акторів, як ретельна підготовка планування, проектування професійної діяльності до реалізації дій.

Перспективою подальших досліджень автором визначено у обґрунтування організаційного-методичних умов формування сценічної майстерності майбутніх акто-

рів засобами американських та зарубіжних хореографічних технік.

Ключові слова: майбутні актори, критерії, рівні, показники, професійна підготовка.

The author of the article analyzed and defines the criteria, indicators and levels of formation of actors' stage skills in the process of professional training. The author clarified the essence of the concepts of "criterion" (a specific feature on the basis of which the level of development of stage skills of future actors is evaluated, this feature can be expressed through cognitive, procedural (activity or technological) or personal components), "indicator" (a characteristic of the formation of quality or properties, specific features of the researched object) and "level" (degree of quality of achievement, formation of stage skill). It was determined that the stage skill of future actors can be expressed through the following criteria and their corresponding indicators: value-oriented (axiological) – the value of art, motivation, awareness, professional interests; search and cognitive criterion – terminological, cognitive, activity, creative; activity-technological or executive – diagnostic, technological, extra-audit activity, communication indicator; prognostic-reflexive criterion – the ability to self-assess, the ability to understand content, the ability to plan activities, the ability to predict emotional reactions, the ability to analyze; personal criterion – empathy, tolerance, reflection, strategy. The author singles out the sufficient, basic and high level of formation of stage skills of future actors. The analysis of the criteria, levels and indicators of the development of the stage skills of future actors in the process of professional activity is carried out from the standpoint of the praxeological approach, under which the author understands the norms, principles, structure and regularities of the organization of effective activities, aimed at improving life activities and solving the main tasks, since the praxeological approach takes into account such important aspects of professional training of future actors, such as thorough preparation of planning, projecting of professional activities to the implementation of actions.

The author defined the perspective of further research which are the organizational and methodological conditions for the formation of the stage skills of future actors by means of American and foreign choreographic techniques.

Key words: future actors, criteria, levels, indicators, professional training.

УДК 378. 792/793.3(73):37.043
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/50.1.33>

Маньковська О.Ю.,
викладач кафедри сценічного
мистецтва
Київського міжнародного університету

Постановка проблеми. Проблема вивчення й оцінки рівня сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів співвідноситься з потребою емпіричного моніторингу стану якості театральних постановок та запиту суспільства на окремий театральний продукт. Такий запит демонструє взаємозв'язок попиту суспільства

на мистецтво та розвитку естетичної, духовної, моральної, громадської думки та складової, що відображається на ціннісних орієнтаціях громадян країни в цілому, а також на методиці проведення психолого-педагогічних та фізіолого-кінестетичних досліджень оцінки якості професійної компетентності майбутніх акторів.

Європейські соціальні партнери у секторі театрального мистецтва закликають Держави-члени Європейського Союзу, Європейська Комісія та Європейський парламент підтримати головну роль культури та мистецтва в суспільстві і продемонструвати це в усіх сферах політики. Відповідно до положень документу «Головна роль культури та мистецтва в суспільстві» [23] Міжнародної федерації акторів така політика має виражатись в:

- інвестуванні в культуру та мистецтво, оскільки суспільство потребує процвітаючого культурного середовища для освіти, здоров'я та добробуту, культурної пам'яті, творчості та творчості;

- передбаченні конкретних режимів оподаткування, включаючи скасування стягнення податків на джерело доходу в країні діяльності, а також адаптування соціальне забезпечення, схеми працевлаштування та підтримку (перепідготовки) для сприяння розвитку сектора та розробки заходів стимулювання для корпоративних і індивідуальна подача;

- сприянні мобільності: ЄС досяг значного прогресу та продовжує працювати над тим, щоб краще охопити мобільних працівників та їхні потреби в системі соціального забезпечення та фіскальних режимах;

- залученні галузевих соціальних партнерів у секторі живих виступів до політичного процесу та розробки заходів і планів дій, а також галузевий соціальний діалог у країнах-членах ЄС (під яким мається на увазі автономний діалог між профспілками та організаціями роботодавців у сектор) відсутній, щоб надавати пріоритет і підтримувати створення організацій і відповідних форумів для соціального діалогу;

- забезпеченні того, щоб різні сфери законодавства не перешкоджали працівникам у здійсненні їхніх прав, на свободу асоціації та доступ до соціального діалогу та, у разі необхідності, щоб ЄС допомагав державам-членам у процесі адаптації або вдосконалення законодавства [23].

Зазначене свідчить про надзвичайну увагу до не лише до проблеми розвитку театрального мистецтва, але й сприяння підвищенню професійної компетентності майбутніх та практикуючих акторів через мобільність, але й через широкий соціально-культурний діалог, освітні заходи та суспільну комунікацію. Вивчення сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів у процесі вивчення фахових дисциплін передбачає два аспекти дослідження – *індивідуальний* як характеристику ставлення майбутніх акторів та його ціннісних орієнтацій, професійних навичок в особистому житті; та *професійний* як здатність фахово надавати послуги у сфері мистецької, в контексті нашого дослідження – театральної діяльності.

Для забезпечення можливості оцінки та опису сформованості сценічної майстерності майбутніх

акторів у процесі вивчення фахових дисциплін необхідно обґрунтувати систему критеріїв, показників і рівнів, які дозволять комплексно оцінити якісні і кількісні характеристики предмету пізнання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій педагогічній літературі критерії та показники як елементи експериментальної роботи охарактеризовано у працях з методології та методики досліджень [5]; проблеми дидактичних аспектів підготовки студентів-акторів [6]; особливостей вивчення соціально-гуманітарних дисциплін у контексті формування професійних ціннісних орієнтацій студентів-акторів; порівняльного аспекту професійної підготовки фахівців театрального мистецтва [8] тощо. Однак питання критеріїв, показників та рівнів сформованості сценічної майстерності акторів залишилось поза межами наукових пошуків українських дослідників, що формує **мету представленої у статті аналітичного дослідження** і яка полягає у визначенні критеріїв, показників та рівнів сформованості сценічної майстерності акторів у процесі професійної підготовки.

Для якісної реалізації мети логічним вбачаємо розв'язання таких завдань: з'ясування сутності концепту «критерій», «показник» та «рівень»; визначити, якими критеріями може визначатись сценічна майстерність майбутніх акторів; охарактеризувати рівні та показники сценічної майстерності майбутніх акторів.

Методологія та методи. Методологічною основою започаткованого дослідження є положення фундаментальних досліджень сучасних учених з галуз педагогіки та психології професійної підготовки, а саме: педагогічної теорії щодо професійної освіти О. Дубасенюк [11]; положення щодо структури особистості та її розвитку в професійному вимірі І. Бежа [1]; положеннях щодо діяльнісної складової професійної підготовки майбутніх фахівців театральної галузі К. Петерсона, Л. ДеКато, Д. Колба [20]; положеннях теорії психофізіологічного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців театрального мистецтва [21] тощо. Розв'язання поставленої мети також можливе за умови застосування методу критичного аналізу проблеми використовувався з метою аналізу та конкретизації наукових психолого-педагогічних праць; застосування методології системного аналізу і синтезу дозволило визначити критерії сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів в процесі професійної підготовки; а методи теоретичного узагальнення уможливили вивчення показників та рівнів сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів у процесі професійної діяльності на засадах праксеології.

Виклад основного матеріалу. Розробка механізму визначення стану сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів

в процесі професійної підготовки на засадах праксеологічного детермінує з'ясування сутності базових понять – «критерій», «показник», «рівень». Визначаючи сутність ключових концептів у започаткованому дослідженні щодо першого з них зазначимо, що поняття «критерій» розуміємо виходячи з таких його потрактувань: від грец. *kriterion* – засіб для оцінки – ознака на основі якої здійснюється оцінка, визначення або класифікація чогось, міра судження, оцінка якості та кількості певного явища [4, с. 149]. Водночас в словнику Г. Коджаспирової зазначено, що розробка критеріїв у педагогічному дослідженні ускладнюється тим, що педагогічні явища є за своєю сутністю складними та багатограними [4, с. 149]. В контексті потрактування термінологічного словосполучення «критерії статичності» в Українському педагогічному словнику термін «критерій» означає показники, що поєднують у собі методи розрахунку, теоретичну модель розподілу і правила прийняття рішення про правдоподібність нульової або однієї з альтернативних гіпотез [14, с. 181]. Для визначення критеріїв сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів є важливим також і положення про те, що критерії поділяються на параметричні та непараметричні. Першою передбачається обов'язковою наявність гіпотези про форму розподілу результатів, тоді як для других наявність гіпотези не є обов'язковою умовою [15, с. 181]. Це означає, що в процесі розроблення критеріїв сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів в процесі професійної підготовки критерії будуть використовуватись для перевірки гіпотези започаткованого педагогічного дослідження. Погоджуючись з твердженням О. Пометун про те, що критерії повинні відображати лише сталі, стійкі, характерні ознаки та якості предмету дослідження [9] під критерієм сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів в процесі їхньої професійної підготовки розуміємо конкретну ознаку, на підставі якої здійснюється оцінка рівня сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів, ця ознака може виражатися через когнітивний, процесуальний (діяльнісний або технологічний) чи особистісний складники, що мають певні характеристики – *показники*. Показники характеризують якість або кількість прояву окремих компонентів критерію. За твердженням В. Шахова «... показником є характеристика формування якості або властивості, специфічних ознак досліджуваного об'єкта» [17, с. 111]. Утворюючи структуру кожного критерію, показники є конкретизуючими та діагностуючими засобами вимірювання рівня сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів в процесі професійної підготовки [10]. Слушним є також твердження О. Пономаренко про те, що: «якісні показники фіксують наявність або відсутність певної ознаки (властивості,

характеристики) у об'єкті пізнання; кількісні показники фіксують міру її прояву чи сформованості. Критерій виступає комплексним конструктом, що вміщує сукупність показників, які, у свою чергу, демонструють ступінь формування критерію [12]. Такий взаємозв'язок є дуальним, оскільки вибір критерію детермінує систему показників, а вибір показника залежить від його можливості повно та об'єктивно характеризувати критерій» [10]. Щодо поняття «рівень», ми цілком погоджуємось із ототожненням його як «величини, ступені якості досягнення чогось» [2, с. 1123]. Отже, рівень є засобом аналізу ступеня розвитку певних критеріїв і показників.

Аналізуючи проблему визначення критеріїв, рівнів та показників сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів у процесі професійної діяльності на важливо підкреслити, що ми виходили з позицій *праксеологічного підходу* під яким розуміємо «норми, принципи, структуру й закономірності організації ефективної діяльності, спрямовану на вдосконалення життєдіяльності та вирішення основних завдань» [3]. *Праксеологічний підхід* враховує такі важливі аспекти професійної підготовки майбутніх акторів, як ретельна підготовка планування, проектування професійної діяльності до реалізації дій. Проектування, в цьому контексті, полягає в обмірковуванні дій, очікуваних продуктів і результатів діяльності з позицій заданих умов, що є необхідними для виконання для успішного отримання запланованих результатів діяльності, а планування дій характеризується конкретністю і точністю, поєднується з цілепокладанням та визначенням найближчих і найперспективніших цілей. Формування сценічної майстерності майбутніх акторів у процесі професійної підготовки на засадах праксеологічного підходу уможливує оволодіння майбутніми фахівцями методами і засобами самостійного пошуку й оволодіння новими знаннями, уміннями керувати своєю професійною підготовкою, вміннями й навичками організації власної фахової діяльності в майбутньому тощо, а відтак, праксеологічний підхід в професійній підготовці акторів має багатий потенціал у вирішенні проблеми організації навчально-виховного процесу студентів, що проявляється як у розвитку особистості студента, так і в пошуку нових способів забезпечення збагачення змісту наукових предметних сфер і вдосконалення практико орієнтованих, інноваційних мистецьких та хореографічних технологій. Отже, для співвіднесення критеріїв і показників із структурою досліджуваного педагогічного явища чи процесу, в нашому випадку – процесу формування сценічної майстерності майбутніх акторів, можемо послуговуватися такими критеріями, як:

1. *Ціннісно-орієнтаційний (аксіологічний) критерій* сформованості сценічної

майстерності майбутніх акторів, що співвідноситься з ціннісно-мотиваційним компонентом здоров'язбережувальної компетентності і характеризує рівень вмотивованості студентів на оволодіння професійною компетентністю загалом і здоров'язбережувальною компетентністю зокрема, ціннісне ставлення до здоров'я людини як індивідуальної та суспільної детермінанти якості життя, рівень сформованості професійних інтересів майбутніх фахівців.

Показники ціннісно-орієнтаційного критерію:

- цінність мистецтва (усвідомлення цінності індивідуальних та суспільного цінностей, розуміння ролі мистецтва в суспільстві у широкому та вузькому розумінні поняття, усвідомлення необхідності мистецтва та його розвитку в історичному контексті, що відображається у культурознавчому стилі життя, поведінці, освітній і професійній діяльності особистості);

- умотивованість (система внутрішніх свідомих мотивів вибору професії фахівця театрального мистецтва, здатність регулювати свою поведінку відповідно до професійної мотивації, спрямованість на формування професійної компетентностей і сценічної майстерності, як складника цієї професійної компетентності);

- усвідомленість (розуміння значення професії для забезпечення сталого суспільного розвитку, усвідомлення впливу професійної діяльності на суспільства та його ціннісні орієнтації, свідоме й перетворююче ставлення до сильних і слабких сторін власної професійної підготовки; цілепокладання у професії);

- професійні інтереси (сформованість пізнавальних інтересів при вивченні фахових дисциплін; наявність бажання оволодіти професією, методами та технологіями удосконалення сценічної майстерності; зацікавленість у оволодінні інноваційними (сучасними американськими та європейськими) практиками формування сценічної майстерності.

2. Одним із важливих компонентів професійної компетентності представника будь-якої спеціальності є професійні знання, вміння та навички [19, с. 142], що визначають когнітивну складову в процесі оволодіння професією. Зазначимо також, що оволодіння сценічною або виконавською майстерністю передбачає також і здійснення пошуково-дослідницької діяльності майбутнього спеціаліста в галузі професії, оскільки це забезпечує вміння та здатність майбутнього актора до професійного вдосконалення та розвитку [6]. У зв'язку з зазначеним, виокремлюємо **пошуково-когнітивний критерій**: ретельність, системності та ефективності професійні знання; здатність до виконувати професійні завдання; відповідний рівень освіченості та ерудиції в сфері різноманітних мистецтв; розвиток художньо-асоціативний

комплекс. *Пошуково-когнітивний критерій* сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів відноситься до когнітивно-змістового компоненту сценічної майстерності та відображає рівень фахових знань і умінь майбутніх фахівців, рівень теоретичної та практичної підготовки і успішності реалізації виконавських завдань майбутніх фахівців у процесі вивчення інноваційних технік, що забезпечують формування виконавської майстерності вцілому.

Показники пошуково-когнітивного критерію:

- термінологічний (володіння поняттєвим апаратом і термінологією у сфері театрального мистецтва);

- знаннєвий (рівень навчальної успішності і якості знань з фахових дисциплін);

- діяльнісний (володіння здатностями до вирішення професійних завдань у процесі вивчення фахових дисциплін);

- творчий (критичність мислення, розвиненість творчості, здатність застосовувати набуті знання у нових ситуаціях).

3. **Діяльнісно-технологічний або виконавський критерій** передбачає діяльнісно-процесуальний компонент сценічної майстерності та професійної компетентності студента, розкриваючи сукупність компетентностей і здатностей студентів до вирішення професійних завдань; розвиток вміння оволодіння сценічного образу, його презентації; формування виконавської майстерності через рухову діяльність, знання технік передачі образу, підходів до передачі образу тощо.

Показники діяльнісно-технологічного критерію:

- діагностичний показник відображає результативність діагностичної діяльності майбутніх акторів щодо комплексного розуміння виконавської задачі, здатність до комплексної оцінки якості виконання та відтворення сценічного образу, визначення актуальності та автентичності відтворення образу, оцінка рівня своєї фізичної підготовленості до виконання професійних задач (виконання окремих складних за фізіологією рухів на сцені, акробатичних елементів тощо);

- технологічний показник розкриває володіння техніками відтворення образів, технікою володіння сценічною мовою, технік володіння тілом, (аналіз професійного завдання, оцінювання його складності, визначення стратегій відтворення образу та прогнозування технік, що будуть застосовуватись для відтворення образу чи виконання професійного завдання тощо);

- позааудиторна діяльність (участь у творчих проектах, наукових дослідженнях, додаткових неформальних навчальних й тренінгових програмах, участь в культурних заходах поза межами університету, участь у волонтерських групах для надання послуг з театральної терапії різним

категоріям громадян (діти, учні, дорослі), адміністрування заходів пов'язаних з театральною та акторською діяльністю, організація свят та розважальних заходів тощо);

– комунікаційний показник як вихідна умова комунікативної взаємодії з аудиторією та колегами (проведення творчих заходів з колегами (творчі зустрічі, майстер-класи тощо), комунікація аудиторією, заохочення аудиторії до відвідування театральних подій та формування в них сталого інтересу до культурних заходів через рекламу, особисті зв'язки, міні-презентації, анонсування через соціальні мережі та інтернет тощо, донесення до аудиторії значення та роль мистецтва в житті людини, громади, суспільства, тощо, соціально-просвітницька діяльність через наукові та суспільні проекти).

4. Серед критеріїв сценічної майстерності майбутніх акторів виокремлюємо також і **прогностично-рефлексивний критерій**, під яким вбачаємо: розумову самостійність і здатність мислити критично, формулювати критичні судження; адекватність і об'єктивність в самооцінці професійних якостей, можливостей, артистичних здібностей та вміння їх порівнювати з нормативними вимогами; здатність здійснювати самоаналіз у професійній діяльності та окремих навчальних ситуаціях; володіння широким вибором засобів для самодіагностики та саморозвитку; здатність диференціювати фактори своїх досягнень і вміння виправляти допущені в своїй діяльності недоліки; здатність передбачати результати своєї діяльності; виконання рефлексія.

Показники прогностично-рефлексивного критерію:

– здатність до самооцінки результатів власної навчальної та подальшої професійної діяльності, стійке прагнення до самовдосконалення, самопізнання, самоконтролю;

– сформованість вміння вникати у зміст художніх та театральних творів та співвідносити їх з сценічним образом, а також із власними почуттями та емоціями;

– здатність планувати свою діяльність, організовувати репетиції та підготовку до театального дійства;

– здатність прогнозувати емоційні реакції та відгуки аудиторії;

– вміння аналізувати суспільно-корисний імпакт відтвореного сценічного образу/та чи театального твору на аудиторію тощо.

5. **Особистісний критерій** сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів корелює з рефлексивно-поведінковим компонентом професійної компетентності та з ціннісно-орієнтаційним та рефлексивно-прогностичним критеріями, розкриваючи систему професійно значущих якостей особистості майбутніх акторів,

адекватність та усвідомленість їх самооцінки рівня професійної компетентності компетентності, готовність до її підвищення та бачення стратегії професійного розвитку та побудови траєкторії професійного зростання.

Показники особистісного критерію:

1) емпатія (здатність до розуміння емоційного стану аудиторії; здатність до співчуття, взаємодії, підтримки, активної участі в громадських заходах пов'язаних з професійною діяльністю та заходах присвячених обговоренню актуальних проблем театального мистецтва в цілому);

2) толерантність (сформованість загальнолюдських гуманістичних цінностей студентів, розуміння та розділення концепції прав людини, толерантне ставлення до усіх можливих емоційних проявів аудиторії);

3) рефлексія (усвідомлення рівня своєї професійної компетентності, своїх сильних і слабких сторін у майбутній професійній діяльності, прагнення до опори на сильні сторони та поступовий розвиток слабких);

4) стратегія (здатність планувати власний особистісний і професійний розвиток, будувати індивідуальну стратегію професійного зростання й реалізації, бачення стратегії професійної підготовки).

Означена система критеріїв і показників дозволяє спроектувати базовий, середній і високий рівні сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів залежно від характеру прояву кожного критерію і показника (табл. 1).

Висновки і пропозиції. Побудована система критеріїв, показників і рівнів дозволяє спроектувати програму педагогічного експерименту, спрямованого на оцінювання актуального рівня сценічної майстерності майбутніх акторів в процесі професійної підготовки, а також вивчення впливу процесу та особливостей вивчення фахових дисциплін на рівень сценічної майстерності засобами американських інноваційних технік з розвитку пластики та мови тіла, що застосовуються в закладах вищої театральної освіти у США. Застосування означених критеріїв, показників і рівнів вимагає формулювання вихідних засад експериментальної роботи щодо проведення подальшого дослідження. Ми поєднали їх із основними засадами професійної підготовки майстерності майбутніх бакалаврів з акторського мистецтва драматичного театру і кіно у фаховій підготовці, сформульованими А. Коленко (2019 р.) [5] та формуванням професійної компетентності майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей засобами арт-педагогіки у коледжах, запропонованими Т. Руденською (2017 р.) [14]:

– театральне мистецтво є людською цінністю та правом людини незалежно від будь-яких ознак (мови, релігії, етнічності, статі, соціального статусу, тощо) пізнавати цю цінність через

Таблиця 1

Критерії, показники і рівні сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів у процесі професійної підготовки

Критерії та показники	Рівні		
	достатній	основний	високий
1	2	3	4
Ціннісно-орієнтаційний (аксіологічний) критерій: – цінність мистецтва; – умотивованість; – усвідомленість; – професійні інтереси	Притаманна не зовсім усвідомлена мотивація до оволодіння професією та сценічною майстерністю зокрема; не висока мотивація до самореалізації у професії та формування сценічної майстерності через вивчення фахових дисциплін; переважає споживацьке (переконання у набутті лише фінансового зиску від професії та суспільної популярності) ставлення до акторської професії та театрального мистецтва як індивідуальної і суспільної цінності	Мотивація до оволодіння сценічною майстерністю, прагнення до самореалізації у професії та формуванні сценічної майстерності; прагнення до реалізації в професії є зовнішньою та інколи залежить від обставин; акторська професія, театральне мистецтво та гуманістичні цінності, що вони несуть розглядаються з позицій відповідності власним цілям	Високий рівень вмотивованості до оволодіння сценічною майстерністю, само-реалізації у професії та сформованості сценічної майстерності; ставлення до акторства, театрального мистецтва та їх ролі в суспільстві, виходить з переконання в тому, що ці поняття є вихідними цінностями, сформовані системою гуманістичних цінностей та розуміння того, який вплив ці поняття мають на суспільство та людину в цілому
Пошуково-когнітивний критерій: – термінологічний; – знаннявий; – діяльнісний; – творчий	Слабке володіння професійною термінологією театрального мистецтва, акторської майстерності тощо; поверховість і не системність професійних знань, вмінь та навичок; слабке володіння підходами та техніками відтворення сценічних чи/та художніх образів; слабке вираження прагнення до пошуково-творчої діяльності	Належне володіння професійною термінологією театрального мистецтва, акторської майстерності тощо; спостерігається інколи невпевненість в володінні окремих професійних знань, вмінь та навичок; гарне володіння підходами та техніками відтворення сценічних чи/та художніх образів; є інтерес до здійснення пошукової діяльності, творчих підходів; спостерігається прагнення брати участь у нових незнайомих театральних чи акторських проєктах	Високий і творчий рівень володіння професійною термінологією, театрального мистецтва, акторської майстерності тощо; високий рівень інтересу та участі в заходах та завданнях, що потребують додаткових зусиль з пошуку інформації, пошуку творчого розв'язання задач тощо; високий рівень пізнавальної активності та інтересу до вивчення нового, сформованість критичного мислення щодо сфери професійних інтересів тощо
Діяльнісно-технологічний або виконавський критерій: – розуміння виконавської задачі; – технологічний; – позааудиторна діяльність; – комунікаційний	Низький рівень володіння техніками передачі сценічного образу, вміннями перевтілюватись у сценічний образ, який необхідно представити аудиторії; відсутній інтерес до навчання новим методам професійної діяльності; не достатній рівень комунікативної компетентності	Середній рівень володіння техніками передачі сценічного образу, вміннями перевтілюватись у сценічний образ, який необхідно представити аудиторії; присутнє бажання до навчання новим методам та техніками професійної діяльності носить опосередкований характер; достатній рівень комунікативної компетентності для взаємодії з аудиторією та колегами дозволяє встановлювати контакти	Високий рівень володіння техніками, підходами та методами відтворення художнього, сценічного образу, вміння легко «перевтілюватись» в необхідний образ; володіння пластикою тіла та сценічним мовленням; наявна виражена готовність до постійного навчання новим методам професійної діяльності; висока комунікативна компетентність дозволяє легко знаходити контакти з досвідченими колегами, аудиторією (як наявною, так і майбутньою) поза межами закладу вищої освіти

1	2	3	4
Прогностично-рефлексивний критерій: – здатність до самооцінки; – сформованість вміння вникати у зміст художніх та театральних творів; – здатність планувати свою діяльність; – здатність прогнозувати; – вміння аналізувати суспільно-корисний імпакт	Студентові складно оцінити рівень своєї сценічної майстерності, рівень оволодіння технік передачі та перевтілення у сценічний образ; не завжди вдало відбувається відтворення художнього (сценічного образу) – «перегрівання» образу або ж відсутність «реалістичності» емоційних станів художніх образів чи героїв тощо; не розуміння суспільно-корисної ролі впливу театального мистецтва на громадську думку, на свідомість аудиторії	Оцінка своїх професійних здібностей, вмінь та навичок не завжди адекватна реальному рівні, інколи дещо занижена, інколи навпаки, не завжди може обґрунтувати свій рівень сценічної майстерності, тобто довести чи високий чи низький він; є прагнення організовувати та планувати театральні дійства та заходи, однак частіше студент виступає учасником, а не ініціатором; може прогнозувати результати професійної діяльності та театральних заходів, однак не завжди може чітко обґрунтувати суспільне значення та ступінь впливу на аудиторію таких заходів; бере участь в організації та розробці креативних театральних заходів, в якості учасника групи, але не завжди прагне бути організатором чи відповідальним, водночас при необхідності може виконувати покладені на нього обов'язки та виправдовувати очікування.	Студент обґрунтовано надає оцінку своїм професійним якостям та вмінням, рівню оволодіння ним технік відтворення сценічних образів; чітко і обґрунтовано розуміє значення суспільного впливу театального мистецтва на громадськість та аудиторію; Вміє планувати та реалізовувати професійні завдання та навчальні завдання в цілому, організовує творчі заходи (часто ініціатор, креативний розробник ідей та плану), театральні дійства, бере участь у як у волонтерських мистецьких заходах, так і в організації приватних дійств та свят тощо.
Особистісний: – емпатія; – толерантність; – рефлексія; – стратегія	Завищена або занижена оцінка рівня власної сценічної майстерності; відсутня потреба у побудові стратегії та траєкторії професійного вдосконалення та розвитку; прояв професійно значущих якостей (емпатії, толерантності) є дуже ситуативними	Адекватна самооцінка рівня власної сценічної майстерності; потреба в допомозі при побудові стратегії та траєкторії професійного розвитку; прояв професійно значущих якостей (емпатії, толерантності) є ситуативним	Адекватна самооцінка рівня власної сценічної майстерності; здатність будувати стратегію професійного вдосконалення; проявлення професійно значущих якостей (емпатії, толерантності); присутня адекватна рефлексія; високий рівень вибудованої стратегії відтворення сценічного образу, розробки плану реалізації театального дійства чи втілення художнього твору, образу тощо.

виконавську майстерність та професійну компетентність акторів;

– професійна компетентність є системною характеристикою, що визначається не лише театральними послугами, але й соціальними детермінантами, психологічними станами, суспільною ситуацією, тощо і вимагає комплексного міждисциплінарного підходу до її вивчення;

– жодна людина незалежно від будь-яких соціальних умов не може бути позбавлена можливості реалізувати право на культуру та духовний розвиток;

– професійна компетентність відображає взаємну відповідальність усіх стейкхолдерів професійної підготовки майбутніх акторів, включаючи

відповідальність заклади вищої освіти, громадських організацій, суспільства, культурних спільнот, окремих людей;

– доказовість і доцільність необхідності сформованості професійної компетентності майбутніх акторів є вихідними засадами доброї змісту професійної підготовки, а також технологій, технік, засобів у процесі викладання фахових дисциплін.

Перспективи подальших досліджень. Застосування означених принципів, критеріїв, показників і рівнів створює основу для побудови програми педагогічного експерименту з дослідження сформованості сценічної майстерності майбутніх акторів у процесі професійної підготовки засобами інноваційних технік.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бех І. Д. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Ін-т проблем виховання НАПН України. Київ, 2012. URL: <http://www.ipv.org.ua/component/content/article/8-beh/56-2012-09-04-22-32-01.html> (дата звернення: 24.05.2021).
2. Бусел В. Т. (Комп.). (2014). Великий тлумачний словник сучасної української мови. О. В. Ірпінськ : Перун.
3. Зуев П. В. Психологический подход к решению проблемы повышения эффективности обучения. Педагогическое образование и наука. 2008. № 3. С. 7–15.
4. Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю. Словарь по педагогике. Москва : ИКЦ «МарТ» ; Ростов-на-Дону : Издат. центр «МарТ», 2005. 448 с.
5. Коленко А. В. Формування виконавської майстерності майбутніх бакалаврів з акторського мистецтва драматичного театру і кіно у фаховій підготовці [Текст] : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2019. 305 с.
6. Коленко А. В. Формування виконавської майстерності майбутніх бакалаврів з акторського мистецтва драматичного театру і кіно у фаховій підготовці. Авт. реф. дис. кан. пед. н. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Київ. 2019. 24 с.
7. Локарева Г., Стадніченко Н. Підготовка майбутнього актора до професійного спілкування: теоретичний та практичний аспекти [Текст] : монографія. Запоріж. нац. ун-т. – Запоріжжя, 2019. 426 с.
8. Набатов С. М. Підготовка майбутніх фахівців театрального мистецтва в університетах США. : дис. ... д-ра філ.: 015 – «Професійна освіта»; Нац. авіац. ун-т. Київ, 2021.
9. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. К. : К. І. С., 2004. 112 с.
10. Пономаренко О. В. (2020). Сукупність критеріїв та показників готовності майбутніх магістрів психології до професійної діяльності в умовах неформальної освіти за її компонентами. Інноваційна педагогіка. Випуск 24. Т. 2. С. 99–104.
11. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід : монографія [кол. авт.: О. А. Дубасенюк (ред.), О. Є. Антонова [та ін.]; за ред. О. А. Дубасенюк] ; Вид-во Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир, 2011. 411 с.
12. Профессиональное образование: Словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика. М. : МНЦ СПО, 1999. 538 с.
13. Психологічний словник. авт.-уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова. за ред. Н. А. Побірченко. 2007. С. 172. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/o_serhieienkova_il.pdf
14. Руденька Т. М. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей засобами арт-педагогіки : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2017. 237 с.
15. Український педагогічний словник. (Довідкове видання) С. Гончаренко. Київ : Либідь. 1997. 375 с.
16. Фотинюк В. Критерії, показники та рівні сформованості професійно-прикладної фізичної підготовленості інженерів-механіків авіаційної галузі. Теорія і практика управління соціальними системами. 2012. № 2. С. 40–48.
17. Шахов В. І. Базова педагогічна освіта майбутнього вчителя: загальнопедагогічний аспект. Вінниця : Едельвейс, 2007. 383 с.
18. Carnicke S. M. Stanislavski in focus: An acting master for the twenty-first century. Abingdon, UK : Routledge, 2009.
19. Dignen B. Facilitation : Bringing out the best. Business Spotlight. 2008. № 1. Р. 50–56.
20. Peterson K., DeCato L., Kolb D. A. Moving and learning: Expanding style and increasing flexibility. *Journal of Experiential Education*. 2014. Р. 1–17.
21. Pitches J. Performance Perspectives: A Critical Introduction. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2011.
22. Roach J. (1981). Diderot and the Actor's Machine. *Theatre Survey*, 22 (1), 51–68. doi: 10.1017/S0040557400007870
23. The Prime Role of Culture and the Arts in Society. <https://fia-actors.com/resources/resolutions-and-statements/resolutions-and-statements-details/article/the-prime-role-of-culture-and-the-arts-in-society/>